

CUMHURİYETİN İLK YILLARI ÇAĞDAŞ BEDEN EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ

Doç. Dr. Ünsal TAZEGÜL*

ÖZ

Cumhuriyetin ilk yılları, 1923 ve 1943 yılları arasın zaman dilimini kapsamaktadır Bu dönem içerisinde eğitim, bilim ve laiklik üzerine kurgulanmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında, gerek devlet kurumları, gerekse gönüllü kuruluşlar, ruhen ve bedenen geleceğin sağlıklı kuşağını "Gürbüz Türk Neslini" yetiştirmek için çalışmışlardır. Sağlıklı ve Gürbüz Türk Çocuğu yetiştirme meselesi dönemin önemli konularından birisi olmuştur. Cumhuriyetin kabulüyle okullarda verilmekte olan beden terbiyesi dersi ilmi bir şekilde uygulanmaya başlamıştır. Bu yıllarda beden eğitimi ve spor dersi jimnastik olarak verilmeye başlanmıştır. Çalışma geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle tanımlamayı amaçlayan "tarama modeli" kapsamında, olayların geçmiş zaman içindeki gelişiminin, geçmişte olanların öğrenilmesi, anlaşılması ve açıklanması amacıyla araştırmacı tarafından ilgili kaynak ve yayınların incelenerek değerlendirildiği "tarihsel araştırma" metodu ile yapılandırılmıştır. Yapılan bu çalışmanın amacı; Cumhuriyetin ilk yılları, "Çağdaş Beden Eğitimi ve Öğretimi" geliştirme çabalarını ortaya çıkarmaktır. Amaç doğrultusunda literatür taraması yapılarak, konuyla ilgili elde edilen, Türkçe, İngilizce ve Osmanlıca kaynaklar incelenmiştir. Yazılı kaynakların incelenmesi sonucunda, Erken Cumhuriyet döneminde, çağdaş beden eğitimi ve öğretiminin gelişimi için kadın ve erkeklerin birlikte spor yapabilmeleri için modern salonların yapıldığı, çağdaş beden eğitimi ve öğretimi yapılabilmesi için kanunlar çıkartıldığı anlaşılmıştır. 3 Mart 1924'te kabul edilen Öğretim Birliği Yasası ile Erkek İlk Okullarında beden eğitimi dersi 1. 2. ve 3. sınıflarda haftada 2 saat, 4. ve 5. sınıflarda haftada 1 saat olarak verilmeye başlamıştır. 1926 yılında yürürlüğe giren programa göre, İlkokullarda beden eğitimi ve öğretimi çalışmaları jimnastik adı altında tüm sınıflara haftada 2 saat olacak şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca, yurt dışına genç spor adamları gönderilerek, alanda uzman spor adamları yetişmesi sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet, Çağdaş, Beden Eğitimi, Jimnastik ve Öğretimi.

CONTEMPORARY PHYSICA EDUCATION AND SPORTS IN EARLY YEARS OF THE REPUBLIC ABSTRACT

The Early Years Republican period covers the time period between 1923 and 1943. During this period, education was built on science and secularism. In the first years of the Republic, both state institutions and voluntary organizations worked to raise the "Strong Turkish Generation", the mentally and physically healthy generation of the future. The issue of raising healthy and robust Turkish children has been one of the important issues of the period. With the acceptance of the Republic, the physical training course, which was given in schools, started to be applied in a scientific way. In these years, physical education and sports lessons began to be given as gymnastics. The study is structured with the "historical research" method, in which the researcher evaluates the relevant sources and publications in order to learn, understand and explain the development of events in the past tense, within the scope of the "screening model", which aims to describe a past or present situation as it exists. The aim of this study; It is to reveal the efforts to develop "Contemporary Physical Education and Teaching" in the early years republican period. In line with the purpose, literature review was conducted and the Turkish, English and Ottoman sources related to the subject were examined. As a result of the

* İğdır Üniversitesi/Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu/ Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, unsaltazegul@gmail.com, Orcid ID: 0000-0001-9772-9305

examination of written sources, it has been understood that modern halls were built for the development of contemporary physical education and training for the development of modern physical education and training, and laws were enacted for contemporary physical education and training. With the Education Union Law accepted on March 3, 1924, physical education lessons in the Primary Schools for Boys were given 2 hours a week in the 1st, 2nd and 3rd grades, and 1 hour a week in the 4th and 5th grades. According to the program that entered into force in 1926, physical education and teaching activities in primary schools were organized under the name of gymnastics for 2 hours a week for all classes. In addition, young sportsmen were sent abroad to train experts in the field.

Keywords: Republic, Contemporary, Physical Education, Gymnastics and Teaching.

Giriş

Cumhuriyetle birlikte eğitim bilim ve laiklik üzerine kurgulanmıştır (Tolga, 2019: 304; Yıldırım ve Şimşek, 2015: 325). Türkiye Cumhuriyeti 29 Ekim 1923'te Gazi Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde ilan edilmiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra, bilimin ışığında modern bir Cumhuriyet yaratılmak amaçlanmıştır (Ceylan, 2019: 23). Bu çağdaşlaşma girişimlerinden, beden eğitimi ve öğretimi de etkilenmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında, beden terbiyesi için, okul programlarında ilmi bir şekilde spor ve jimnastik yapılması teklif edilmiştir (Hakimiyet-i Milliye, 1923). Cumhuriyet döneminde çağdaş eğitimin oluşmasındaki en önemli etkenlerden birisi, Mustafa Kemal Atatürk'tür. Mustafa Kemal Atatürk, eğitimle ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: Eğitim uygulamalarının temel taşları olan öğretmenlere, "Cumhuriyet fikren, ilmen, fennen, bedenen kuvvetli ve yüksek seviyeli muhafızlar ister." (Kafadar, 1997, :147; Ateş, 2019, :41). Mustafa Kemal Atatürk'ün, 1931 yılında, İzmir Kız Öğretmen Okulunda yaptığı bir konuşmada, "Bütün kızlarımızın vatanın ve milletin yüksek çıkarlarını, her suret ve vasıta ile müdafaa ve muhafaza edebilecek kabiliyette yetiştirilmesinin Millî terbiyede esas tutulması ve kız çocuklarının buna göre bedeni, fikri ve hissi terbiyeye mazhar edilmesi lazım gelir" (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II, s 300). Beden eğitimi ve spor konusunda ise "...Bilimsel ve ilmi öğretime ayrılacak çabanın burada da gösterilmesi gereklidir. Memleket çocukları için hangi yöntemdeki beden eğitiminin verimli olacağını bilmek gerekir" açıklamasını yapmış ve böylece Beden eğitimi, genel eğitim içerisinde hak ettiği yeri almıştır (Mustafa Kemal Eskişehir-İzmit Konuşmaları 1923, İstanbul 1993, s 41).

1936 yılında yayınlanan ilköğretim programı ile bilimsel temelli eğitim benimsenmiştir. Çocukların fikri ve bedeni gelişime önem verilmiştir (Ateş, 2019, :43). Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte her lisenin programına jimnastik dersi konulmuştur. Bir lisenin programında jimnastik dersi yoksa o gelişmiş ve tam bir lise olarak sayılmıyordu (Özmaden, 1999: 65).

Yapılan bu çalışmanın amacı; Cumhuriyetin ilk yılları çağdaş beden eğitimi ve öğretimini geliştirmek için yapılan çabaları ortaya koymaktır.

Yöntem

Bu araştırma, içeriği bakımından nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde yapılandırılmış olmakla beraber farklı araştırma modelleri kullanılmıştır. Çalışma geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle tanımlamayı amaçlayan "tarama modeli" kapsamında, olayların geçmiş zaman içindeki gelişiminin, geçmişte

olanların öğrenilmesi, anlaşılması ve açıklanması amacıyla araştırmacı tarafından ilgili kaynak ve yayınların incelenerek değerlendirildiği “tarihsel araştırma” metodu ile yapılandırılmıştır (Şinoforoğlu, 2015:11).

Cumhuriyetin İlk Yılları Beden Eğitimi ve Öğretimi

Cumhuriyetin ilk yıllarında, gerek devlet kurumları, gerekse gönüllü kuruluşlar, ruhen ve bedenen geleceğin sağlıklı kuşağını “Gürbüz Türk Neslini” yetiştirmek için çalışmışlardır. Sağlıklı ve Gürbüz Türk Çocuğu yetiştirme meselesi dönemin önemli konularından birisi olmuştur. Türk çocuklarının ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı olabilmeleri için, başta Ankara olmak üzere çocuklar için birçok çocuk bahçesi ve kum havuzları yapılmıştır. Yapılan bu çocuk bahçelerinden günde yaklaşık olarak 200 ile 400 çocuğun faydalanması sağlanmıştır (Baytal, 2009; 117-137).

Cumhuriyet döneminde çağdaş beden eğitimi ve öğretiminin gelişimi için yapılan en büyük yeniliklerden birisi de, kadın ve erkeklerin birlikte spor yapabilmeleri için modern salonların yapılması olmuştur. Yapılan bu salonlardan bazıları şunlardır: “Yüksek Ziraat Enstitüsü Oyun ve Spor Salonu, Çapa Kız Muallim Mektebi Spor Salonu, İzmir Kız Muallim Mektebi Spor Salonu” (Güngör, 2007: 646). Cumhuriyetin ilanından sonra, beden eğitimi ve sporun, bütün halk kitlesine yayılması hedeflenmiştir. Bunun için 1926 yılında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde “Halk Terbiyesi Şubesi (Halk Eğitim Merkezi)” açılmıştır. Beden eğitimi ve spor bu merkezin önemli faaliyetlerinden biri olmuştur (Gülüm, 2008: 24).

Cumhuriyet Dönemindeki beden eğitimi ve öğretiminin asıl amacı, 1928 yılında düzenlenen Jimnastik şenliklerinde, Selim Sırrı Tarcan tarafından şu şekilde dile getirilmiştir:

“Bilirsiniz, cumhuriyet okulları, yaşam savaşına milliyetperver insan hazırlayan birer irfan ocağıdır. Amacımız, gençleri yavaş yavaş özgürlüğe alıştırmak, vicdanlarına ve topluma karşı görevlerini öğretmek, bağımsızlıklarını jimnastik yolu ile kullanmalarını kendilerine göstermektir. Jimnastik ne bir hüner, ne bir marifet ne de güçlü kuvvetli insanlara mahsus bir sanattır. Bilinçli bir eğitim aracıdır. Gençler bu sayede güçlerini iyi kullanmayı öğreneceklerdir. Vücut hareketleri, ruhun ve fikrin yükselmesine yararlı oldukça geçerlidir. Jimnastikten kadın erkek, büyük küçük herkes yararlanabilir. Uyguladığımız beden eğitiminin genel amacı, organların sağlığı ve ahenkli çalışmasını sağlamaktır”(Oğuzkan, 1997: 42; Güven, 1999: 34).

Spor alanında, Cumhuriyet döneminde ilk gelişmelerden birisi 18 Ağustos 1923'te “Beden Eğitimi Yüksek Okulu'nun” açılacağı duyurulması olmuştur (Gök, 2011: 81). Cumhuriyetin ilanından sonra yapılan önemli düzenlemelerden birisi de, beden eğitimi ve spor dersinin üniversiteler dışındaki bütün eğitim ve öğretim kurumlarında zorunlu hale getirilmesiydi. 14 Ağustos 1923'te İcra Vekiller Heyeti programının 6. maddesinde, beden eğitimi öğretmeni yetiştiren bir okulun açılması, izcilik faaliyetlerine önem verileceği ve programla ilgili esasların uygulamaya konulacağı belirtilmiştir (Gülüm, 2008: 23).

1924 yılında, Türk eğitim sistemini incelenmesi için getirilen John Dewey (Başgöz, 1995:135) İptidai'ler için hazırlamış olduğu raporda beden eğitimi ve spor dersinin

önemini vurgulamıştır (Dewey, 1939: 7). Dewey raporunda, Okul alanlarının sadece öğrencilerin oyun ve spor yapmaları için değil aynı zamanda halkın eğlenmesi ve spor yapabilecekleri genişlikte olması gerektiğini belirtmiştir (Dewey, 1939: 9).

3 Mart 1924'te kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği Yasası) ile Erkek İlk Okullarında beden eğitimi dersi 1. 2. ve 3. sınıflarda haftada 2 saat, 4. ve 5. sınıflarda haftada 1 saat olarak verilmeye başlamıştır (Fer, 2005: 11). 1924 yılında kız ve erkek ilk öğretmen okulları programında, beden eğitimi ve öğretimi dersi, 1.2.3.4. ve 5. sınıflarda, haftada 1 saat olarak verilmekteydi (İlikli, 2010: 159,160). 1924-1926-1936 İlkokul haftalık ders programları cetveline bakıldığında "Türkçe, Tarih, Müsahabat-ı Ahlâkiye ve Malûmat-ı Vataniyye, Resim, Musiki, Jimnastik, Vatandaşlık Bilgisi ve Terbiye-i Bedeniyye" gibi derslerin ağırlıklı olduğu görülmektedir (Ateş, 2019:160).

1 Eylül 1924 tarihinde kurularak, 1 Kasım 1924'te öğretim hayatına başlayan Musiki Muallim Mektebinin 1925 yılındaki programında beden eğitimi ve öğretimi dersi yer almaktaydı (Yayla, 2004: ; İlikli, 2010: 164). 8 Nisan 1931 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanan Musiki Muallim Mektebi Talimatnamesine göre, okulun ders programında "Beden Terbiyesi" de yer almaktadır (Resmi Gazete, 8 Nisan 1931: 408).

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, 1925 yılında Almanya'ya bir, İsveç Stokholm'deki Kraliyet Yüksek Beden Eğitimi Enstitüsüne de üç öğrenci (İstanbul Erkek Öğretmen Okulu'ndan Selim Sırrı Tarcan'ın öğrencisi Nizamettin Kırşan, Galatasaray Lisesinden Vildan Aşır Savaşır ve Suat Hayri Ürgüplü) gönderilir. Ancak, Suat Hayri Ürgüplü Fransa'ya giderek başka bir branşta tahsil yapar (Güven, 1996:74).

1926 yılında yürürlüğe giren programa göre, İlkokullarda beden eğitimi ve öğretimi çalışmaları jimnastik adı altında tüm sınıflara haftada 2 saat olacak şekilde düzenlenmiştir (Gülüm, 2008: 24). 1927 yılında, Selim Sırrı Tarcan'ın kızları Selma ve Azade hanımlar Almanya' ya beden eğitimi alanında eğitim almak için giderler. Oradaki eğitimlerini tamamladıktan sonra 1929 yılında Türkiye'ye geri dönerler (Vakit Gazetesi, 4/10/1929).

1926'da Selim Sırrı Tarcan'ın Müdürlüğünde, İstanbul Çapa Kız Öğretmen Okulu'nda 9 aylık kurslar açılır. Bu kurslarda okutulan dersler şunlar olmuştur: "Beden Eğitimi Nazariyat ve Tatbikatı, Oyun, Spor, Tıbbi Jimnastik ve Masaj" (Bilir, 2008: 147). Açılan bu kurs da ders vermek için yurt dışından öğretmenler getirilir. Erkek jimnastik derslerini vermek için İsveç'ten İnge Nerman ve Rangar Johnson; Tıbbi jimnastik dersleri içinde Dr. Suen Alexanderson getirilir (Eynur, 2002: 51).

1928 yılındaki Talim Terbiye Kurulu kararlardan birinde okul müdürlüklerinden gelen *Resim, Müzik, Beden Eğitimi ve El-işi* dersleriyle ilgili notların ortalamalara dahil edilip, edilmemesi ile ilgili sorulara cevap verilmiştir. Konuyla ilgili karar şu şekildedir:

"Kararın Hülasası

Kararın Numarası: 24

Kararın Tarihi: 05.05.1928

“Lise ve orta mektebler talimatnamesinde sarahat olmadığı beyanıyla muhtelif mekteplerden dikiş-biçki, musiki, resim ve terbiye-i bedeniye derslerinden alınan numroların umumi yekuna dahil ve sınıf imtihanlarında müessir olup olmayacağı sorulmaktadır. Keyfiyet tedkik olundu: Orta mekteplerde dikiş-biçki ve resim dersleri numrolarının da diğer derslerden alınan numrolar gibi sınıf terfiinde müessir olması ve bu derslerden orta ve zayıf derecede not alan talebenin yoklama ve terfi-i sınıf imtihanlarına sevk olunması, yalnız bu sene için musiki ve terbiye-i bedeniye derslerinden alınan notlar her ne olursa olsun, talebenin sınıf terfi etmesi ve keyfiyetin bu suretle bütün mekteplere ta'mimi karargâr oldu” (Kırpık, 2014: 66).

1928 yılında, İstanbul Kız Muallim Mektebi'nde açılan, terbiye-i bedeniye kursunda Vildan Aşir ve Nizamettin Rifat, 1 aylık süre ile izcilik ve yüzme kursları vermişlerdir (BCA: 30..18.1.1- 30.55..11). 1929 yılında, izcilik etkinliğini geliştirmek için izcilik kursu açılır (B:C:A: 30..18.1.2 - 4.39..15). 1929 yılında maarif vekaleti Avrupa'ya jimnastik eğimi için bir bayan gönderme kararı alır (Vakit Gazetesi, 9 Eylül, 1929:5). Başvuru şartları arasında muallim mektebi ve beden terbiyesi kursundan mezun olmak, herhangi bir sağlık sorununun olmaması, 25 yaşından büyük olmaması ve evli olmaması şartları yer almıştır (Vakit Gazetesi, 10 Eylül, 1929). Erzurum İsmet Paşa İlkokulu öğretmenlerinden, Zehra Tahsin Hanım'ın İsveç'e Beden Terbiyesi tahsili için gönderilmesi Maarif Vekaleti tarafından uygun görülmüştür (T.T.K.K, 131- 30.7.1929). 1929 yılında, çapada açılan beden terbiyesi kursu 1 Temmuz 1929 yılında bitir ve açılan bu kurstan 46 erkek, 18 kadın mezun olur (Vakit Gazetesi, 2 Temmuz, 1929). 1929 yılında, Çapa'daki beden terbiyesi kursunu ikmal edecek olan hanım ve beylerin spor ve izcilik sahasındaki bilgilerini artırmak ve ameli sahadaki yeni bilgileri vermek üzere 1 Temmuzda İstanbul Kilyos'ta spor kursu açılır. Açılan bu kursa, daha önceden beden terbiyesi kurslarından mezun olan beden eğitimi öğretmenleri katılarak 1 aylık bir eğitim alırlar (Hakimiyet-i Milliye Gazetesi, 16 Haziran, 1929).

1929 yılında, “Türk Ocağında” Dr. Şükrü Hazım Beyefendi tarafından beden terbiyesi konulu bir konferans verilir (Vakit Gazetesi, 3 Nisan 1929:4). İsviçre'den gelen beden eğitimi uzmanları, Matmazel Nerman ve M. Yonson'un 1929 Mayıs sonunda sözleşmeleri bitecekken (Vakit Gazetesi, 06/04/1929). 30 Temmuz 1929 yılında talim terbiye kurulu tarafından, yabancı uyruklu beden eğitimi uzmanları Nerman Hanımla, Yonson beyin anlaşmaları bir sene daha uzatılmıştır (T.T.K.K, 97- 30.7.1929). Maarif vekâleti 1930 yılında, orta tedrisat mekteplerine gönderdiği bir tamim (emir) ile orta mektep talebelerinin, hariçteki katılmalarını ve onlar adına yarışmalara katılmalarını yasaklamıştır. Ancak Yüksek mektep talebesi istedikleri kulübe intisapta serbest bırakmıştır (Akşam Gazetesi, 4 Temmuz 1930:2).

1930 yılında, İzcilik Teşkilatı için Danimarka'dan bir mütehassis getirilir ve beden terbiyesi muallimleri de, bir buçuk ay boyunca bu kursa katılırlar (Akşam Gazetesi 6 Ağustos 1930:4). 1930 yılında, Galatasaray Lisesi Jimnastik hanesini, ıslah ve izci teşkilatını tanzim etmek amacıyla, Robert Koleji Beden Eğitimi Öğretmeni Lorey Stmber'in Galatasaray Lisesi'nde çalıştırılması için hazırlanan kadro 02.04.1930 tarihinde Mustafa Kemal Paşa tarafından imzalanmıştır (BCA: 30..18.1.2 -9.18..5).

Cumhuriyetin 1930'lu yıllarında ise, İsveç, Demoz ve Dalkröz usulü beden eğitimi çalışmalarının beklentileri karşılamadığı düşünülerek, bu sistemlerin kaldırılması yönünde Milli Eğitim Müdürlüğü'ne (Maarif vekaletine) talimat verilir (Bedi, 1934: 10).

1931 yılında, Zayıf bünyeli öğrencilerin bazen beden eğitimi dersinde fazlaca müteessir olduklarından, bazı okullarda bazı öğrencilerin aldıkları gıda pek az olduğundan dolayı faydadan çok zarar vermekte olduğu için, beden eğitimi derslerinde değişiklikler yapılması gündeme gelmiştir. Yeni tanzim edilecek beden terbiyesi dersleri, bütün öğrencilere aynı şekilde tatbik edilmeyecektir. Her okuldaki öğrenci sıhhi, iktisadi ve içtimai durumuna göre ayrı zümrelere tefrik edilerek beden terbiyesi göreceklerdir (Akşam Gazetesi, 14 Haziran 1931:3).

1931 yılında, beden eğitimi dersinde yenilikler yapılması gündeme gelir. Beden terbiyesi dersinin gelecek seneden itibaren her sabah bir saat olması ve sabahleyin talebinin muntazam bir şekilde çalışması sağlanmıştır. Bundan başka beden ders sisteminde İsveç usulü ile beraber Çekoslovakya okullarında tatbik edilen Sokol sistemi de tatbik edilmiştir (Akşam Gazetesi, 16 Haziran 1931:4). 1931 yılında maarif vekaleti tarafından Orta tedrisat 'ta beden terbiyesi muallimi olmak isteyenler için 1931 Eylül'ünün 1. Salı günü İstanbul Kız Muallim Mektebi'nde kurs açılır (Vakit Gazetesi, 5 Temmuz 1931). Bu imtihanda başarılı olanlar gerek görüldükçe orta okullara beden eğitimi öğretmeni olarak atanır (Akşam Gazetesi 6 Temmuz 1931:4; Akşam Gazetesi, 9 Temmuz 1931:10).

1932 yılında, Orta Tedrisat Mektepleri' ne beden terbiyesi muallimi yetiştirilmek üzere Ankara'da "Yüksek Beden Terbiyesi İhtisas" mektebi açılır (Akşam Gazetesi, 5 Eylül 1932:4; Cumhuriyet Gazetesi, 8 Eylül 1932:8). Beden eğitimi ve spor dersinin okullarda zorunlu hale getirilmesinden sonra, beden eğitimi öğretmeni açığı oluşmuştur. Bu açığı gidermek için 5 Temmuz 1932 tarih ve 105 sayılı Talim Terbiye Kurulu Kararı ve Milli Eğitim Bakanlığının onayı ile "Beden Terbiyesi" bölümü açılmıştır. (Gülüm,2008: 24-25). Açılan bu okulun eğitim süresi 3 yıldır (Vakit Gazetesi,7 Şubat 1933:4). Gazi Muallim Mektebi'nde açılan beden terbiyesi mektebi spor şefliğine, Berlin Darülfünunu Spor Muallimi M. Dainas tayin edilmiştir (Akşam Gazetesi, 10/1/1933:2). Berlin Darülfünunu'nun Beden Terbiyesi muallimi M. Dainas Gazi Beden Terbiyesinde ders vermesi için Almanya'dan getirilir (Cumhuriyet Gazetesi, 8 Ocak 1933). Aynı yıl içerisinde de kadrosu, çıkartılan bir kararname ile tasdik edilir (BCA: 30..18.1.2 :35.24..17). Gazi Enstitüsü Beden Terbiyesinden mezun olan öğrenciler, illerde spor ve gençlik teşkilatında çalıştırılacak aynı zamanda bu okulun mezunları, orta mekteplerde beden terbiyesi muallimi olacaklardır (Akşam Gazetesi 30 Eylül 1934:1). 1935 yılında, Atatürk Terbiye Enstitüsü, Beden Terbiye bölümünden 23 mezun vermiştir (Kurun Gazetesi, 15 Temmuz 1935:2). Cumhuriyet Dönemindeki önemli gelişmelerden biri de, 1936 – 1937 ders yılında kız öğrencilerin Gazi Terbiye Enstitüsü Beden Eğitimi şubesine alınmaya başlamasıdır (Güngör, 2007: 655; Günay, 2013: 89). 19.03.1937 yılında alına bir kararla, Gazi Beden Terbiyesi 1. sınıf öğrencilerinin ilave olarak gördükleri Türkçe, Tarih, Coğrafya, Resim, İş derslerini birinci dönem olduğun gibi bütün dönemlerde haftada 4'er saat görmeleri sağlanmıştır (T.T.K.K, 17-19.03.1937). 1937 yılı ortalarında Orta Öğretimdeki beden eğitimi öğretmeni ihtiyacı nedeni ile şubenin öğretim süresi iki yıla indirilerek değiştirilir (<http://besyo.gazi.edu.tr>). Talim Terbiye Kurulu 1938 yılında aldığı bir kararla, 1938-1939 ders yılından itibaren Gazi

Terbiye Enstitüsünün Beden Eğitimi Bölümünün eğitim süresini 3 yıla çıkarmıştır (T.T.K.K, 79- 1.8.1938). Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğünde atletizm antrenörü olarak çalışan Macar uyruklu Julius Ratkay'ın Gazi Beden Eğitimi Enstitüsünde çalışmasını içeren kararname 1939 tarihinde İsmet İnönü tarafından imzalanmıştır (BCA: 30..18.1.2 -89.105..5).

1932 yılında beden eğitimi ve spor dersleri ile ilgili bir program hazırlanmıştır. Bu programa göre okullarda İsveç usulü jimnastik ile Sokol jimnastikleri uygulanmıştır. 20 yıldır uygulanan İsveç jimnastiği artık yeterli olmuyordu. Tatbik edilecek bu programda yeterli olmayacağı düşüncesiyle bunlardan (İsveç Sokol) daha genç ve daha yeni olan Amerikan veya bilhassa Alman jimnastik modellerinin de tatbik edilmesi ve aynı zamanda milli zevk ve meşrebimize de uygun bizim seve seve yapabileceğimiz bir usul ve şekil ile yani bir "Türk Jimnastik Modeli" oluşturma fikri de dönemin spor adamları tarafından dile getirilmiştir (Özmaden, 1999: 66). 1933'ün Eylül ayında, spor işlerinin ıslahı için Ankara'da bir kongre düzenlenir. Her Karl Dim fikirlerine başvurulmak üzere bu kongreye davet edilmiştir. (Vakit Gazetesi, 7 Eylül 1933:9). Her Karl Dim Türkiye'deki Gençlik teşkilatlarının yapısını da incelemiştir (BCA: 490..1.0.0 - 1116.75..2).

Atatürk'ün verdiği bir talimat ile spor aktiviteleri, 19 Şubat 1932 yılında kurulmakta olan halk evlerinin programına dâhil edilmiştir (Gülüm, 2008: 24).

1933 yılının Mart ayında, Ankara'da ilk defa beden kongresinin toplanmasına karar verilir. Maarif Vekili Beyin riyasetinde toplanacak olan kongreye beden terbiyesi müfettişleri; muallimler ve mütehassıslar katılır (Cumhuriyet Gazetesi, 4/1/1933:2).

1934 yılında, Beden Terbiyesi umumi müfettişi Selim Sırrı beyin kızları Selma ve Azade hanımlar Beden terbiyesindeki yenilikleri takip etmek için Avrupa seyahatine çıkarlar (Akşam Gazetesi 25 Temmuz 1934). Avrupa'ya tetkik için giden kardeşler 01.10.1934 tarihinde yurda geri dönerler (Akşam Gazetesi 2/10/1934). Maarif vekaletinin 1934 yılında hazırlamış olduğu yeni ders programlarında beden terbiyesi ve musiki dersleri ihtiyari (isteğe bağlı) addedilmiştir (Akşam Gazetesi, 10 Mart 1934:9). 1934 yılında, Selim Sırrı Tarcan tarafından haftada 2 defa olmak üzere radyoda jimnastik dersi verilir (Akşam Gazetesi, 27/11/1934:3).

1931 CHF ve 1935 CHP programında beden eğitimi ve sporun önemi şu şekilde vurgulanmıştır.

"1931 yılı CHF Programının 5. Kısımında Milli Talim ve Terbiye başlığı altında beden eğitimi ve sporun önemi şu şekilde dile getirilmiştir: "Fikrî olduğu gibi bedenî inkişafa da ehemmiyet vermek ve bilhassa seciyeyi millî derin tarihimizin ilham ettiği yüksek derecelere çıkarmak büyük emeldir" (www.tbmm.gov.tr). CHP'nin 1935 yılı Programı'nın 50. Maddesinde de Beden Eğitimi ve Sporun önemine değinilmiş ve Beden Eğitimi ve Sporun geliştirilmesine vurguda bulunulmuştur (www.tbmm.gov.tr).

1935 yılında Beden Eğitimi ve Sporla ilgili bir komisyon toplanmıştır. Bu komisyon, 1926 yılından beri uygulanan "İlk Mektepler Müfredat" Programında çeşitli değişiklikler yapmıştır. Yeni değişikliklerle oluşturulan müfredat 1936 yılından itibaren İlkokul Müfredat Programında uygulanmaya başlanmıştır. 1936 İlkokul programında

jimnastik dersi adı ile 3. sınıfa kadar haftada 2 saat, 4. ve 5. sınıflarda ise 1 saat işlenmesine karar verilmiştir (Gülüm, 2008: 25). 30.06.1935 tarihinde Bürüksel' de yapılacak olan Uluslararası Beden Terbiyesi Kongresine (Akşam Gazetesi, 9 Haziran1935:2) Selim Sırrı Tarcan ve Gazi Enstitüsü Beden Direktörü Nizamettin Rifat Kürşan görevli olarak gönderilmesini içeren kararname 12.06.1935 tarihinde Atatürk tarafından imzalanarak onaylanmıştır (BCA: 30..18.1.2 -55.49..18. BCA: 30-18-1-2-56,51,1) Bu seyahat için ayrıca Gazi Enstitüsü Beden Direktörü Nizamettin Rifat Kürşan'a diplomatik pasaport verilmesini içeren kararname 17.06.1935 tarihinde Atatürk tarafından imzalanmıştır (BCA: 30..18.1.2- 56.51..1). 1935 yılında faaliyete geçen Merzifon Halkevi, sporun gelişmesi, sağlıklı bir toplum ve gençlik için büyük çabalar vermiştir. Açıldığı günden itibaren futbolun yanı sıra voleybol çalışmaları, atlama ve koşu yapılmış, sporun yararları ve beden eğitiminin değerini öğretmek için dersler verilmiştir (Taşdemir, 2009: 51-70).

1936 yılında, Maarif vekaletinin hazırladığı bir talimnameye göre 13 yaşına giren her genç tahsilini bitirinceye kadar izcilik derslerine katılmaya mecbur hale getirilmiştir. Haftada bir gün bu ders ameli ve nazari olarak öğrencilere öğretilecektir. Bu dersteki amaç, öğrencileri hayat mücadelesine alıştırmaktır. Okullarda izcilik bölümü olacaktır. Ayrıca okulun beden terbiyesi hocaları için muhtelif yerlerde izcilik kursları açılacaktır (Cumhuriyet Gazetesi, On üçüncü yıl, sayı: 4535: 1936:2). 1936 yılında Ankara da Gazi Enstitüsü zorunlu beden eğitimi, kursu açar ve açılan bu kursa bütün beden eğitimi öğretmenleri katılır (Akşam Gazetesi, 20 Nisan,1936:2). 1936 yılında Kültür Bakanlığı; ilk, ortaokul ve liselerde beden terbiyesi için yeni kararlar almıştır. Ortaokulların beden eğitimi öğretmen sayısını artırmak için bir kurs açılır, bu kurslarda başarılı olanlar ortaokullarda beden eğitimi öğretmenli olabileceklerdi (Kurun Gazetesi, 16 Haziran 1936:3). 1936 yılında, Maarif Müdürlüğü, öğretmenler için tatil döneminde kurslar düzenler. Düzenlenen bu kurslarda, fen, aile bilgisi, çocuk sağlığı, müzik ve jimnastik gibi derslerde öğretmenlere bilgiler verilir (Akşam Gazetesi, 5 Aralık, 1936:4).

İzcilik çalışmalarının ilk olarak İngiltere'de General Baden Powel'un başlattığı bilinmektedir. Powell'in 1907 yılında ilk izci grubunu oluşturarak uygulamaya başlamıştır. Baden Powel'un yazdığı Scouting For Boys isimli kitabı 1908 yılında bütün dünyaya yayılmasıyla izcilik örgütlenmesi artmıştır (Güven, 2003:66; Bolat, 2007:76). İzcilik etkinlikleri 1910'da (Sultani) Liselerin, 1911'de İdadilerin programına girmiştir. İzciliği, ilk olarak programına alarak uygulayan okular arasında, Edirne Öğretmen Okulu, Galatasaray ve İstanbul Liseleri gelmektedir. Bu okullarda uygulanan izcilik çalışmaları, Baden Powell'in kurduğu yapıyı örnek almışlardır (Güven, 2003: 65-73). Birinci dünya savaşı başlamadan önce meydana gelen ulusal çöküşü önlemek ve askeri verimliliği artırmak için tüm dünyada olduğu gibi Osmanlı İmparatorluğu da izcilikten faydalanmıştır. Osmanlı İmparatorluğunda izcilikle ilgili bilinen ilk yayın, Edirne'de Nafi Atuf tarafından yayınlanan Sa'y ü Tettebbu adlı dergide olmuştur. İlerleyen dönemlerde Galatasaray, Darüşşafaka, İstanbul Sultanisi gibi liselerde ilk izci oymakları örgütlenmeye başlamıştır. Osmanlı'da izciliğin ilk örgütleyicisinin Ahmet Robenson olduğu Keşşâf dergisinde belirtilmektedir (Yamak, 2006:102,103). İzciliğin, İstanbul'da örgütlenmesinden sonra yurdun birçok yerinde izci örgütleri kurulmuştur. İzciliğin örgütlenmesinde Ahmet Robenson'un yanı sıra kardeşi Abdurrahman Bey ve

Ali Haydar Bey'inde önemli rolleri olmuştur (Yamak, 2006:104). Cumhuriyetin ilk yıllarında izcilik çalışmalarının temelini vatanın ve ulusun savunması oluşturmaktaydı. Bütün izci gruplar savaş zamanındaki olan üstü durumlara karşı eğitilmekteydiler. Milli mücadelenin ardından izcilik teşkilatı yeniden yapılandırılmıştır. 1923'de TBMM hükümeti İstanbul Vilayeti Türk izciler Ocağı Nizamname-i Esasini yayımlamıştır. Mustafa Kemal Atatürk'ün koruması altında kurulan bu kurumda baş izciliğe ise bizzat Atatürk getirilmiştir (Güven, 2003: 70).

Olimpiyatlar Dolayısıyla Berlin de yapılacak olan, Yüksek Beden Eğitimi Kongresine katılacak olan, Gazi Beden Terbiyesi Enstitüsü talebeleri ile Marif vekaleti Beden Eğitimi Direktörü Cemal Gökdağa'nın masraflarının karşılanmasını içeren kararname 04.08.1936 tarihinde Atatürk tarafından imzalanmıştır (BCA: 30..18.1.2 - 67.67..4; BCA: 30-18-1-2, 67, 63, 12).

29.06.1938 Tarihinde Beden Terbiyesi Kanunu kabul edilir. Bu kanunun 14. Maddesine göre: "Halkevleri kendi mensuplarına ve arzu edenlere kapalı veya açık salonlarda, beden terbiyesi genel direktörlüğü ile müşterek olarak tertip edilecek programlara göre jimnastik ve çeşitli spor branşlarında eğitim verebilmekteydi." Aynı kanunun 21. Maddesine göre: "Memur ve İşçi sayısı 500 den fazla olan kurum ve kuruluşlarda, fabrikalar, ticaret evleri ve sair kurumlar kendi memur ve işçilerine beden terbiyesi yaptırmak için genel direktörlüğün teklifi ve istişare heyetinin kararı üzerine İcra Vekilleri Heyeti tarafından verilecek karara göre jimnastik salonu, spor alanı ve yüzme havuzu gibi tesisleri yapmaya ve uzman beden terbiyesi öğretmeni veya antrenör tutmaya mecburdurlar" (Resmi Gazete 16 Temmuz 1938:10301).

1938 yılında, İlkokul öğretmenlerinin mesleki bilgilerini artırmak ve yeni müfredat programının uygulanışını kolaylaştırmak için kurslar açılır. Beden terbiyesi kursu, acılan bu kursların en mühimlerinden biriydi (Hasan Bedrettin Ülgen, Kurun Gazetesi, 4 Nisan 1938:2). 1938 yılında, lise ve ortaokullardaki beden terbiyesi işlerini düzeltmek üzere Ankara'da genel beden terbiyesi direktörlüğü tarafından tetkikler yapılır. Bu incelemeler sonunda, lise ve ortaokullarda beden eğitimi ders saatinin değiştirilmesinin icap ettiği anlaşılmıştır. Beden eğitimi dersleri 2 saate, daha sonrada 3 saate çıkarılacaktır (Kurun Gazetesi, 5 Mayıs 1938:2). 1938 yılında, Maarif vekaleti beden terbiyesi direktörlüğü tarafından hazırlanan lise ve yüksek mektep öğrencilerinin spor yapmaları hakkındaki talimatname, talim ve terbiye dairesine verilmiştir. Talimatname esaslarına göre, bütün yüksekokullarda ve liselerde birer spor yurtları kurulacaktır. Ayrıca bu talimatname kız liselerinde de uygulanacaktır (Kurun Gazetesi, 2/10/1938).

1939 yılında, Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu'nun ders programında jimnastik dersi, her yıl haftada 1 saat olarak verilmiştir (Arıç, 2011: 3-15). 1939 yılında, Maarif Vekaleti açmış olduğu spor yurtlarındaki beden eğitimi öğretmenleri için, Gazi Terbiye Enstitüsü'nde bir kurs açar. Bu kursta 46 beden terbiyesi muallimi katılır. Bir ay süreyle atletik sporlarla, futbol, hentbol ve diğer sporsal oyunların, okullarda tatbiki bakımından nazari ve ameli dersler görmüşlerdir (Ulus Gazetesi, 10/9/1939:2). 1939 tarihinde İsveç'in Stockholm kentinde yapılan jimnastik kongresine Gazi Terbiyesi

Enstitüsü Beden Eğitimi Öğretmeni, Zehra Alagöz gönderilmiş ve kongre dönüşü bir rapor hazırlayarak gerekli makamlara vermiştir (BCA: 490..1.0.0 -206.817..2).

Cumhuriyetin ilk yıllarında, topluma çağdaş anlamda beden eğitimi ve sporu yerleştirmek için yapılan çalışmalardan bazıları da şunlardır:

Geliri 50 bin TL den fazla olan belediyelerin belirli bir miktar paralarını Beden Terbiyesi için ayırmaları gerekiyordu (BCA: 30 10 0 0 -145-37-18). Leipzig Darülfünun Beden Terbiyesi Profesörü Dr. Altrock Yüksek Ziraat Enstitüsü Beden Terbiyesi Ders Programlarını ve Spor stadını Ankara da hazırlar (BCA: 30..18.1.2 -42.3..1). 1940 yılında köylerde, gençlerin beden terbiyesi kanun ve nizamnamesine göre yetiştirilmek gayesiyle program hazırlamak için komisyon kurulması çalışmaları yapılmıştır (BCA: 30-10-0-0, 145, 39, 8).

Eğitim programlarındaki değişikliklerde, batıya dönüş ile beraber Okyar hükümeti, beden eğitimi ve spor konusunda başarılı olan bazı gençleri yurt dışına yollamıştır. Bunlardan günümüzde bilinenler; Nizamettin Kırşan İsveç'e, Vildan Aşır Savaşır ile Suat bey Belçika'ya gönderilmiştir (Aktaran: Akbal, 2016: 23).

Sonuç

Cumhuriyetin ilk yıllarında, bilim esas alınarak, çağdaş eğitim ve öğretim, başta eğitim kurumları olmak üzere, bütün kurumlarda uygulanmaya başlamıştır. Bu çağdaş eğitim düşüncesinden beden eğitimi ve öğretimi de etkilenmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında çağdaş beden eğitimi ve öğretiminin gelişmesinde, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün büyük katkısı olmuştur. Mustafa Kemal Atatürk, yaptığı konuşmalarla, imzaladığı yasa ve kararnamelerle, yurt dışından beden eğitimi alanında uzmanlar getirterek ve Türk gençlerinin çağdaş beden eğitim ve öğretimi almaları için yurt dışına gitmelerini destekleyerek çağdaş beden eğitiminin gelişmesine büyük katkılar sağlamıştır. Ayrıca Mustafa Kemal Atatürk, kız çocuklarının da beden eğitimi ve öğretimi dersi almalarını sağlamıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, çağdaş beden eğitimi ve öğretimini toplumda bütün kitlelere yaymak için birçok yöntem uygulanmıştır. Uygulanan yöntemlerden bazıları şunlardır:

Kadın ve erkeklerin ortak olarak spor yapabilecekleri modern spor tesisleri yapılmıştır. Kadın ve erkekliğin birlikte spor yapmaları çağdaş ve laik eğitim açısından önemli bir gelişme olmuştur.

Kadın ve erkeklerin birlikte egzersiz ve spor yaptıkları spor alanlarından biride, Ankara'daki 19 Mayıs Stadyumuydu. Kadınlar 19 Mayıs Stadyumunu hem izleyici hem de sporcu olarak kullanmaktaydılar. Burada erkeklerin ve kadınların birlikte katıldıkları bisiklet ve atletizm yarışmaları düzenlenirdi (Korkmaz, 2021). Yapılan bu alanlarda antrenman yapan birçok Türk kadının uluslararası karşılaşmalarda dereceler elde etmiştir.

Çağdaş anlamda beden eğitimi ve sporu, halk kitlelerine yayabilmek için Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak Halk Terbiyesi Şubesi (Halk Eğitim Merkezi)

kurulmuştur. Bu şubeler sayesinde birçok genç spora kazandırılmıştır ve kötü alışkanlıklardan uzak durmuşlardır.

Türk eğitim sistemini incelenmesi için yurt dışından uzmanlar getirilmiştir. Bu uzmanlardan biri de Jhon Dewey'dir. Jhon Dewey hazırlamış olduğu raporda, beden eğitimi ve spor dersinin önemini vurgulamıştır. Ayrıca okul bahçelerinin sadece öğrencilerin oyun ve spor yapmaları için değil aynı zamanda halkın eğlenmesi ve spor yapabilecekleri genişlikte olması gerektiğini belirtmiştir. Rapora uygun olarak yapılan okullar sayesinde insanların boş zamanlarında egzersiz yapmaları sağlanmıştır. Yine dönem içerisinde çıkartılan yasalar ile beden eğitimi ve spor dersi zorunlu hale geldiği gibi kız ve erkek öğrencilerinde beden eğitimi ve spor dersini almaları sağlanmıştır. Öğrencilerin beden eğitimi dersi sayesinde fiziksel ve ruhsal gelişimi sağlandığı gibi boş zamanlarında egzersiz yapma alışkanlığı da kazandırılmıştır.

Çağdaş beden eğitimi ve sporu geliştirmek adına dönem içerisinde kurslar açılmış ve bu kurslarda ders vermek için yurt dışından, alanlarında uzman olan spor adamları getirilmiştir. Ayrıca izciliği de geliştirmek adına yurt dışından uzman getirilmiştir. Açılan bu kurslar sayesinde, çağdaş spor bilimciler yetiştirilmiştir. Yine bu kurslar sayesinde toplumda sporun yeri ve önemi daha iyi anlaşılmıştır. Yurt dışından getirilen uzmanlar sayesinde, yeni öğretim yöntemleri ülkemize gelmiştir ve alanında uzman insanlar yetiştirilmiştir.

Okullardaki beden eğitimi öğretmenini açığını gidermek ve bilim ışığında beden eğitimi ve sporu geliştirmek için 5 Temmuz 1932 tarih ve 105 sayılı Talim Terbiye Kurulu Kararı ve Milli Eğitim Bakanlığının onayı ile "Beden Terbiyesi" bölümü açılmıştır. Açılan bu bölüm sayesinde, çağdaş beden eğitimi öğretmenleri yetişmişlerdir. Yetişen bu eğitimciler yetenekli sporcuları keşfederek spora yönelimlerini sağlamıştır. Yine toplumda spor kültürünün oluşması için çalışmışlardır.

Ayrıca, beden eğitimi ve spor alanında kalıcı bir çağdaşlaşma sağlamak için, yurt dışına Türk gençleri eğitim almak için gönderilmiştir. Nizamettin Kırşan, Vildan Aşır Savaşır, Suat Hayri Ürgüplü gibi spor alanında başarılı olan gençler Cumhuriyet döneminde yurt dışına spor eğitimi almak üzere gönderilmiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, spor adamları devlet tarafından birçok uluslararası kongreye gönderilmiştir. Ayrıca dünyadaki beden eğitimi ve spordaki gelişmeleri takip için Ankara'da bir kongre düzenlenmiştir. Yurt dışına kongrelere giden spor adamları güncel spor konularını takip ederek, kendi ülkelerindeki spor kültürünü daha iyi değerlendirme imkanı bulmuşlardır. Bu sayede sporun sevk ve idaresini daha akılcı yöntemlerle yapmışlardır. Düzenlenen kongreler sayesinde, spor bilimciler bir araya gelerek sporun sorunlarını değerlendirdikleri gibi halk kitlelerine nasıl yayılacağı konusunda da fikir alışverişinde bulunmuşlardır.

Yapılan düzenlemelerle, geliri 50 bin TL den fazla olan belediyelerin gelirlerinin bir miktarını Beden Terbiyesi için ayırmaları sağlanmıştır.

Sonuç olarak, Cumhuriyetin ilanı ile çağdaş eğitim anlayışı benimsenmiştir. Bu

anlayıştan, beden eğitimi ve spor da etkilenmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırları içerisinde çağdaş beden eğitimi ve sporun gelişimindeki en büyük paylardan biri, Mustafa Kemal Atatürk'e aittir. Mustafa Kemal Atatürk, daima yaptığı konuşmalar, imzaladığı kararname ve yasalar ile çağdaş beden eğitimi ve sporun yaygınlaşmasını ve bütün halk kitlesine yayılmasını sağlamıştır.

KAYNAKÇA

Akbal, Eşref. 2016. "Özel Eğitim Uygulama Okullarındaki Beden Eğitimi Dersi Uygulamalarının İncelenmesi (Kırıkkale Örneği)," Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.

Sezer Arıç, Ayten. 2011. Ankara'da Modanın Öncüsü Bir Okul: İsmet Paşa Kız Enstitüsü. CTAD, Güz 14 , 3-15. http://www.ctad.hacettepe.edu.tr/7_14/1.pdf adresinden erişildi.

Atatürk, Kemal. 1993. *Mustafa Kemal Eskişehir-İzmit konuşmaları (1923): ilk kez sansürsüz, tam metin* (Vol. 136). İstanbul: Kaynak yayınları.

Atatürk, Mustafa. 1997. Kemal, *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II (1906-1938)*, Ankara.

Ateş, Şefik. 2019. "Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Milli Eğitim Sisteminin Oluşmasında İdealizm Ve Romantizmin Etkileri," Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitimin Felsefi, Sosyal ve Tarihi Temelleri Bilim Dalı, Samsun.

Başgöz, İlhan. 1995. *Türkiye'nin Eğitim Çıkmazı ve Atatürk*, 2 Baskı, Kültür Bakanlığı Yayınları.

Baytal, Yaşar. 2009. Atatürk Döneminde Nüfusu Artırma Çalışmaları ve Gürbüz Türk Çocuğu Projesi. CTAD, Güz.10, 117-137. file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/Ataturk_Doneminde_Nufusu_Artirma_Calisma.pdf adresinden erişildi.

Bedi Muhtar. 1934. Beden Terbiyesi ve Memleketimiz. *Spor Postası*, Yıl 1, Sayı 20, 25 Ağustos.

Bilir, Pervin. 2008. Yeni Beden Eğitimi Öğretim Programı ve Köy Enstitülerinde Beden Eğitimi Derslerinin Yapılandırma Öğretim Yaklaşımı Açısından Değerlendirilmesi, *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor "Bilimleri Dergisi*, 2008, 6 (3), 145-150. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/17/889/11175.pdf> adresinden erişildi.

Bolat, Bengü Salman 2007. Milli bayram olgusu ve Türkiye de yapılan Cumhuriyet bayramı kutlamaları (1923-1960). Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmış Doktora Tezi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara.

Ceylan, Gökalp. 2019. "Erken Cumhuriyet Dönemi Köy İlkokulu Binalarının Yeniden İşlevlendirilmesi Ve İç Mekan Çözümlerinin İncelenmesi: Adatepe Köyü İlkokul Binaları Örneği," Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Dewey, John. 1939. *Türk Maarifi Hakkında Rapor*, Maarif Vekilliği Ana Programa Hazırlıklar, Seri 6, No: 1. İstanbul: İstanbul Devlet Basım Evi.

Erdem, Tolga. 2019. Erken Cumhuriyet Dönemi Saatleri. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 9(2), 334-343.

Eynur, Baybars Recep. 2002. "Türkiye'deki Üniversitelerde Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Eğitim Öğretim Programlarının Bazı Ülkelerdeki Üniversiteler ile Karşılaştırılması," Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kütahya.

Fer, Seval. 2005. *1923 Yılından Günümüze Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Programları Üzerine Bir İnceleme, Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu*, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi ve Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, 7-9 Aralık, İstanbul.

Gök, Hacı Veli. 2011. "Atatürk ve İnönü Dönemi Kültür Politikaları," Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir.

Gülüm, Vedia. 2008. "Adana İlindeki Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İlköğretim Okullarında Uygulanmakta Olan Beden Eğitimi Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi," Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Adana.

Günay, Necla. 2013. *Atatürk döneminde Türkiye'de beden eğitiminin gelişimi ve Gazi Beden Terbiyesi Bölümü*. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 29(85), 72-100.

Güngör, Nazife. 2007. *Cumhuriyetin İlk Yıllarından Günümüze Dil, Kültür Eğitimi*, Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi.

Güven, İsmail. 2003. *Osmanlıdan Günümüze İzciliğin Gelişimi ve Türk Eğitim Tarihindeki Yeri*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 36 (1-2), 65-73.

Güven, Özbay. 1996. Türkiye Cumhuriyeti Döneminde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştiren Okulların Eğitimini Hazırlayıcı Çalışmalar, *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1 (2), 70-82. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gbesbd/issue/27896/303937>,

Güven, Özbay. 1999. Osmanlı'dan Cumhuriyete Gençlik ve Spor Bayramları, *Toplumsal Tarih*, 11(65), 33- 38.

İlikli, Yeliz. 2010. "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Öğretmen Yetiştirme Sorunu (Darümuallimin ve Darümuallimatlardan Öğretmen Okullarına)," Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı, Ankara.

Kafadar, Osman. 1997. *Türk eğitim düşüncesinde batılılaşma*. Ankara: Vadi Yayın Evi.

Kırpık, G. 2014. Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşunun İlk Yıllarında Talim Ve Terbiye Kurulunun Sınav Sistemi, Geçiş Ve Denklik Meseleleri İle İlgili Aldığı Kararlar (Yayına Hazırlayanlar: Akdoğanbulut İnsan, A ve Yavuz Akengin, A.) Cumhuriyet'in Kuruluşundan Günümüze Eğitimde Kademeler Arası Geçiş Ve Yeni Modeller Uluslararası Kongresi, Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, 16 - 18 Ocak / January, Antalya.

Korkmaz, S. 2021 Erken Cumhuriyet Döneminde Spor Tesis Ve Alanları İle İşlevlerine Ankara Örneği Üzerinden Bakmak. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(3), 93-108.

Kul, Fatma Nursen . 2010. "Erken cumhuriyet dönemi mimarlığının koruma statüsünün tanımlanmasına yönelik yeni bir yaklaşım örnek çalışma: İlkokul binaları," Doktora tezi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, Ankara.

Oğuzkan, Ferhan, A 1997. *S. Sırrı Tarcan Yaşamı ve Hizmetleri*, Türk Eğitim Derneği V. Anma Toplantısı, Türk Eğitim Derneği Yayınları, 41-42.

Özmaden, Harun.1999. "Cumhuriyet Dönemi İlk Spor Teşkilatı Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (1922-1936)'nın Yapılanma Sürecinde Beden Eğitimi ve Sporun Fonksiyonları, Fonksiyonlardaki Değişimler ve Toplumsal Hayata Etkileri," Yayınlanmış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, İstanbul.

Şinforoğlu, Osman Tolga. 2015. "Selim Sırrı Tarcan Ve İsveç Jimnastiği: Beden Eğitiminde İsveç Modelinin II. Meşrutiyet Dönemi Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu," Yayınlanmış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Taşdemir, Serap. 2009. Tek Parti Yönetiminde Merzifon Halkevi, *CTAD*, Güz, 10, 51-70 <https://www.atam.gov.tr/wp-content/uploads/3-Serap-TA%c5%9eDEM%c4%b0R.pdf> adresinden erişildi.

Yamak, Sanem. 2009. II. Meşrutiyet Döneminde Paramiliter Gençlik Örgütleri. Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul.

Yayla, Fatih. 2004. "Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlar ve Müzik Öğretmeni Yetiştirme Yaklaşımları Işığında Genel Durum," 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi SDÜ, 7-10 Nisan, Isparta.

Yıldırım, Tercan. ve Şimşek, Ahmet. 2015. Erken cumhuriyet dönemi lise tarih ders kitaplarında din anlatısı. *Eğitim ve Bilim*, 40(179).

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

BCA: 30-18-1-2, 67, 63, 12.

BCA: 30 10 0 0 -145-37-18.

BCA: 30-18-1-2, 89, 105, 2.

BCA: 30-10-0-0, 145, 39, 8.

BCA: 30..18.1.2 - 67.67..4.

BCA: 30..18.1.1- 30.55..11.

B:C:A: 30..18.1.2 - 4.39..15.

BCA: 30..18.1.2 -9.18..5.

BCA: 30..18.1.2 :35.24..17.

BCA: 30..18.1.2 -89.105..5.

BCA: 30..18.1.2 -55.49..18.

BCA: 30..18.1.2- 56.51..1.

BCA: 30..18.1.2 -42.3..1.

BCA: 490..1.0.0 -1116.75..2.

BCA: 490..1.0.0 -206.817..2.

Gazeteler

Akşam Gazetesi 2/10/1934

Akşam Gazetesi 25 Temmuz 1934

Akşam Gazetesi 30 Eylül 1934:1

Akşam Gazetesi 6 Ağustos 1930:4

Akşam Gazetesi 6 Temmuz 1931:4

Akşam Gazetesi, 10 Mart 1934:9

Akşam Gazetesi, 10/1/1933:2

Akşam Gazetesi, 16 Haziran 1931:4

Akşam Gazetesi, 20 Nisan,1936:2

Akşam Gazetesi, 27/11/1934:3.

Akşam Gazetesi, 4 Temmuz 1930:2.

Akşam Gazetesi, 5 Aralık, 1936:4.

Akşam Gazetesi, 5 Eylül 1932:4.

- Akşam Gazetesi, 9 Haziran 1935:2
Akşam Gazetesi, 9 Temmuz 1931:10.
Akşam Gazetesi, 14 Haziran 1931:3.
Cumhuriyet Gazetesi, 4/1/1933:2.
Cumhuriyet Gazetesi, 8 Eylül 1932:8,
Cumhuriyet Gazetesi, 8 Ocak 1933.
Cumhuriyet Gazetesi, On üçüncü yıl, sayı: 4535: 1936:2
Hakimiyet-i Milliye Gazetesi, 16 Haziran, 1929.
Hakimiyet-i Milliye (Ağustos, 1923). Terbiye-i bedeniye hakkında mühim bir lâyiha.
Hasan Bedrettin Ülgen, Kurun Gazetesi, 4 Nisan 1938:2.
Kurun Gazetesi, 15 Temmuz 1935:2.
Kurun Gazetesi, 16 Haziran 1936:3.
Kurun Gazetesi, 2/10/1938.
Kurun Gazetesi, 5 Mayıs 1938:2.
Resmi Gazete 16 Temmuz 1938:10301.
Resmi Gazete, 8 Nisan 1931: 408.
Ulus Gazetesi, 10/9/1939:2.
Vakit Gazetesi, 06/04/1929.
Vakit Gazetesi, 2 Temmuz, 1929.
Vakit Gazetesi, 3 Nisan 1929:4.
Vakit Gazetesi, 4/10/1929.
Vakit Gazetesi, 5 Temmuz 1931.
Vakit Gazetesi, 7 Eylül 1933:9.
Vakit Gazetesi, 9 Eylül, 1929:5.
Vakit Gazetesi, 7 Şubat 1933:4.
Vakit Gazetesi, 10 Eylül, 1929.
Talim terbiye kurulu kararları
T.T.K.K, 97-30.7.1929
T.T.K.K, 79- 1.8.1938
T.T.K.K, 131- 30.7.1929
T.T.K.K, 17-19.03.1937
T.T.K. Karar Defteri, C 4, İkinci kısım, Karar Sayfası: 24, Karar No:32, Ankara, 1928.

İnternet Kaynakları

http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/e_yayin.eser_bilgi_q?ptip=SIYASI%20PARTI%20YAYINLARI&pdemirbas=197000602

http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/e_yayin.eser_bilgi_q?ptip=SIYASI%20PARTI%20YAYINLARI&pdemirbas=197505818

<http://besyo.gazi.edu.tr/posts/view/title/tarihce-2774>